Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Hagen, Wiehe,
Lange.
Tre Gravtaler

J. F. Hagen. M. R. Wiehe. J. N. Lange.

Tre Gravtaler

af

Lauritz H. Schmidt,
Præst ved Frederiks Hospital.

Kjøbenhavn.

P. G. Philipsens Forlag.

1865.

Johan Frederik Hagen.

1ſte Marts 1859.

Hvad min henſovede Ven i ſit korte Liv har virket med ſit uhildede Blik, ſin frie og kraftige Aand for Videnſkab og Kirke, er alt fremſat af en Anden. Jeg er kun traadt frem, ſom Ven ved Vennens Kiſte, for at udtale hvad hans Nærmeſte, hans Venner føle ved hans Bortgang, hvad han var for os, og, hvad vi have fundet i ham, i hans Hjem og i den daglige, fortrolige Omgang.

Gjennem hele hans Virken og Stræben aabenbarede der ſig en fri Aand med et uhildet Blik, der ikke vilde lade ſig beſtikke eller tage tilfange, ikke bøiede ſig for Andet end, hvad han erkjendte var Sandt, og følte var Ret. Sikkert og klart ſaae han derfor ud over Livet, opfattede det ſkarpt, og udtalte frit ſin Dom over det. Det Smaa og fremfor Alt det Smaalige maatte da finde en Modſtander i ham, der ofte tugtede, ofte ſaarede det med ſit rige Lune; og det blev følt, ſelv vi, hans Venner, følte os ofte lidt berørte

deraf. Men idelig vendte vi dog tilbage til ham, til hvem vi saa inderlig vare knyttede ved Agtelsen for hans klare Aand og Tillid til hans Hjerte. Ofte have vi følt, at overseae han end det Smaalige i Livets Gjerning, Ord og Tanke, — Noget var der, han aldrig vilde overseе: — trofast Venskab og Kjærlighed! Til dette kunde han heelt overgive sig, aabenbare Alt, der bevægede sig i hans Indre, selv hans Sjæls Kamp!

Saadanne har han havt at bestaae, fremfor Alt den Gang, da Talen var om den Lærerstol, han siden beklædte; da maatte han kæmpe mellem Ønsket om at virke og sin indre Beskedenhed. Og under denne Kamp aabenbarede der sig saa smukke Sider hos vor bortgangne Ven, at de vel fortjene at blive berørte her: paa den ene Side nemlig den dybe Agtelse, hvormed han betragtede dette Kald, og den inderlige Alvor, hvormed han opfattede sin Gjerning deri, og paa den anden den Strenghed, hvormed han bedømte sig selv, den Beskedenhed, hvormed han vurderede sine Evner. Tvertimod, hvad der er det Sædvanlige i vor Tid, gjaldt det her om at opflamme, anspore Tilliden til sig selv, istedetfor at holde igjen paa den, thi streng som han var, — var han dog strengest mod sig selv!

Klareſt og skjønneſt træder dog hans indre Liv os imøde i det inderlige, kjærlige Samliv, der knyttede ham og hans Moder, Husfru og Søster sammen, der

forenede dem til Eet! Hvor lykkelige have vi ikke følt os ved at tage Deel i det, og see hans Livslyst og Livsglæde aabenbare sig i en uendelig Afvexling af Ord og Gjerning i det Smaa som i det Store; hans Sind aandede af Glæde over hans Hjem og Omgivelse, stræbte at udbrede og befæste sin Glæde deri. Dette smukke og glade Sind bragte han alt tidligt med sig til mangfoldige, forskjellige Hjem, der aldrig ville glemme ham; thi han bandt uopløseligt Alle, Unge og Gamle til sig; naar han kom, samlede Alle sig om ham, for at høre paa hans aandfulde, belivende Samtale, lade sig rive med hen i den, og efter Evne bidrage Sit til den. Men da han fuld af Kjærlighed til Fædrelandet vendte tilbage paa dets tungeste Dage, forekom det os, hans Venner, Alle, som var denne hans Livsglæde formindsket og formørket; dog, hvo anede da, at det var Varslet, Forbuddet om hin lange, tunge Sygdom! Hvo forstod denne idelige Omvexling i Sindets Tilstande —; vi, hans Venner, kunde jo ikke vide, at han maaskee da alt følte, hvor usikker hans Fremtidsplan var, at hans Dage allerede vare ham tilmaalte! Kort efter, at han var forenet med sin Hustru, begyndte hans Svaghed at vise sig, — og saa kom Sygdommen, hvor hans gamle Moder, hans elskelige Hustru, trofaste Søster, og vi hans Venner følte, hvor ofte hans og deres Livs Sol fordunkledes,

hvor den Engstelse, Legemets Lidelser fremkaldte, formørkede hans Sind, — og dog selv da var der jo af og til Dage, paa hvilke den inderlige Kjærlighed til hans Nærmeste bragte ham til atter at yttre Livslyst og Livsglæde, og vakte derved et Haab, som nu saa bittert er skuffet! Ja saa kraftig var hans Aand, at endnu i sine sidste Dage kunde han glæde sig ved den smukke Gave, vor Kirke nylig har erholdt, men saa var og hans sidste Dage der: I disse overvandt Sjælen Legemet, og som Solens Lys og Varme er mildest og kjærligst i dens Nedgang, Mindet om den forløbne, Forjættelsen om den kommende Dag, saa var der en Mildhed og Kjærlighed, en Taknemmelighed mod dem, der stode om ham, en Blidhed og en Ro udbredt over hans Aands sidste Dage og Øieblikke her paa Jorden, som vilde han efterlade Sine en Forsikkring om, at han er gaaet til sit Ophav, det evige Lys og Kjærlighed, Gud i Christo Jesu!

Derfor er der Sorg, — men en stille Sorg i hans Hjem; en Kjærlighedspligt er under Bedrøvelsen opfyldt med et glad Hjerte til det Sidste, — og over Savnet af ham vil Mindet kaste sit blide Lys i Kjærlighed. Og vi, Dine Venner, sørge over vort Tab, — en Trofast er borte af vor Kreds, — et Øie er lukket, der har seet for os, og seet, hvor vi ikke saae, — Læber tause, der bragte Glæde og Livslyst med sig, —

vi have tabt Meget, men ere dog ikke fattige, vi have jo en riig Erindring om Dig! derfor vor Tak til Dig, — vor Velsignelse paa Din Vei!

Amen!

M. K. Wiehe.

7de November 1864.

Saa er da nu, ædle Ven! Dit Legeme lagt til Hvile, for at blive Støv igjen, hvoraf det er taget. Og vi, dine Venner, have nu kun at kaste et Blik ned i Graven og udtale et kort Farvel til Dig.

Hvor var han dog ikke rigt begavet ved Guds Godhed! Paa ham kunde man i Sandhed anvende hiin fremmede Digters Ord: „at man ikke fandt noget Skjønnere — hvor langt man saa end fortsatte sin Søgen — end en skjøn Sjæl i et skjønt Legeme.“ Her var et Legeme, der lydigt bøiede sig for Villiens, Tankens Magt, her var en Røst, der villigt gjengav Alt, hvad der var følt, havde bevæget sig derinde i Hjertet. Og derinde levede de største Billeder, de høieste Tanker, der levede en Aand, der opfattede de store, de skjønne Tanker, og gjengav dem i forhøiet Klarhed og Skjønhed, en Aand, der vidste at give Ordet Sjæl, saa det trængte dybt ind, fæstede sig inderligt i deres Sjæle, som lyttede til ham. Og

denne Rigdom ſkjænkede han ikke blot til de Rige og Viſe, men han var og Tolk for det Herlige og Skjønne for den Fattige og Arbeideren, og ſee — derfor vidſte hans Landsmænd, hvorfor de elſkede ham ſaa høit!

Derinde boede en lys, klar og ſtor Aand, der vel ikke ofte oplod ſig, men opfattede Alt, gjorde ſig Rede for Alt; der boede et Hjerte, der bankede for alt Skjønt og Herligt, der boede en Villie, rettet mod det Ædle og Sande! Og naar dette Dyb oplod ſig, naar al denne Rigdom vældede frem i faa, men ſande Ord, der bare Præget af hans Sjæls Reenhed og Høihed, — ſee, da vidſte hans Venner, hvorfor de elſkede ham ſaa høit!

Derinde bankede et Hjerte, ſom Gud i ſin Naade ſaa vidunderligt havde bevaret reent for Verden, der boede et Hjerte ſaa opoffrende, ſaa kjærligt og ſaa trofaſt og ſanddru i ſin Kjærlighed og ſit Venſkab, at der findes faa Saadanne blandt os, et Hjerte, der ſtille virkede og tænkte for Alle i ſin Kreds, der oplod ſig for ſin Huſtru, hans Barndoms Udkaarne, hans Ungdoms Elſkede, hans Manddoms trofaſte Ledſagerinde, — og ſee derfor vidſte hun og de, hvorfor de elſkede ham ſaa høit!

Men derinde boede og en ydmyg Sjæl, ſom det var givet at ſkue Maalet for ſin jordiſke Stræben, og

ſom derfor havde følt, hvor langt der endnu var tilbage for at naae det! Derfor var denne Sjæl i ſin Ydmyghed ſaa angſt for Mængdens Roes, thi for ham ſtod der meget tilbage. Der boede en Sjæl, ſom vidſte hvad Guds Naade var, og vidſte hvor langt vi Alle ſtaae fra Ham og følte, at han kun kunde, kun turde komme til Ham, ſom Synder i Anger og Tro til Chriſtum. See derfor var det hans Ønſke, at naar engang hans Venner ſamledes om hans Grav, om hans Støv, da ſkulde de ſamles i Bøn for hans Sjæls Fred i Chriſto Jeſu! Og derfor bede vi, der have elſket den Bortgangne, Dig vor Herre og Fader! hvis Godhed ſaa rigt udruſtede ham til dette Liv, hvis Naade ſaa rigt lod ham længes efter at erfare Din Kjærlighed, at Du nu vil lade ham, hvis Jordliv med dets Trængſler er tilende, hvile i Din Kjærlighed for Din Søns, Jeſu Chriſti Skyld!

Amen!

Johan Nicolai Lange.

25de April 1865.

Davids 69 Pſalme 9—14 Vers.

Kjære Venner! idet jeg her idag ſtaaer frem i Eders Midte for at udtale Erindringens og Afſkedens Ord over min bortgangne Ven, føler jeg tilfulde, hvor vanſkelig og tung denne Gjerning er mig. Thi min Sjæl, der blev dybt ryſtet ved hans Bortgang, den dog længe var forberedt paa, er endnu ikke kommet til Ro, og det vil vare længe, ſaare længe før den Tomhed bliver udfyldt, ſom hans Død har efterladt i mit Indre. Men i en lang Række af Aar har jeg ſtaaet ham nær, og han har været mig en ſaa trofaſt Ven og Veileder, at jeg maa, jeg vil tale!

Naar I i diſſe Dage have ſøgt at kalde Billedet frem i Eders Erindring af ham, ſom han ſtod og gik, ſom han virkede og talede blandt os, er det Spørgsmaal vel ofte fremkommet i Eders Sind, hvad det dog vel var, der gav ham denne vidunderlige Magt over os! Det var ikke det, at han beſad et Ydre, der indgjød Ærefrygt; det var ikke det, at han ſtrax vandt os ved ſin elſkelige Fremtræden, det var ikke det, at

hans Ord beſad en Magt til øieblikkeligt at trænge ind i Sjælen, rive Hjertet med og bemægtige ſig det, ei heller var det, fordi han søgte ved ſkjønne, digteriſke Ord at ſætte Sjælene i Bevægelſe, i Stemning, dette forſtod han vel, den rigt begavede Natur, men han vilde det ikke. Langt fra alt dette, virkede han ved ſin første Fremtræden ofteſt fraſtødende paa dem, der ikke kjendte ham, og Mange havde vanſkeligt ved at trænge gjennem Skallen ind til Kjærnen, Flere naaede aldrig dertil. Men der var under dette Ydre, under disſe mægtige, ofte underlige Ord en Sjæl, faa fuld af Alvor, faa inderligt greben af Chriſti Sandhed, faa hengivet til ham i Troen, hvem han ene vilde; der var en faa dyb, inderlig Bekymring for Sjælenes Frelſe, at den, der een Gang i Alvor og Bekymring havde hørt ham, vendte tilbage igjen, og kom atter og atter tilbage til ham, for ikke at glemme, hvad de havde modtaget af ham. Der var en faa dyb og ſund Perſonlighed i ham, at den meddelte ſig til Alt, hvad han ſagde, hvad han gjorde, lagde ſit Præg over hele hans Liv, ſom Præſt, ſom Ven og i hans Hjem!

Og dette dybe Præg, der var udbredt over det Hele, udbredt over ham, naar han talede i det dybeſte Alvor, og naar han ſkjæmtede med os, ſine Venner, over Verden, Livet i Verden og dets Daarligheder: dette Præg var Bekymringen, eller om I nu ville det,

Nidkjærheden for Guds Huus. Saaledes ſom han havde opfattet Guds Huus, var det ikke Stedet, hvor Menigheden forſamledes; thi han tog kun lidet Hensyn til det Ydre, ei heller Menighedens Forſamling alene, men meget mere den Enkelte i Menigheden, for hvilken han kæmpede. Blandt dem, der kom for at høre ham, vilde han lære hver Enkelt at være bekymret, at arbeide for at blive „den Enkelte" for Gud, idet han lærte dem Guds Naade og Guds Fordring at kjende. Han lærte dem, hvad han selv havde erfaret, at det er Alvor at være Christen, Alvor med Guds Fordring til Sjælen, at troe, i Troen at ville Christum, og sig frelst i Christo! Og det, ſom han her lærte dem, havde han selv erfaret, derom havde han gjort en streng og haard Erfaring her i Livet!

Thi Nidkjærheden for Guds Huus fortærede ham! Begavet ſom Faa blandt os, havde han ſom Mange blandt os en Gang i ſine unge Dage været, hvad man kalder, en lærd Mand, en Skriftklog, der veiledede Andre i Kundskab til Guds Ord, ja han var maaskee, hvad man vil kalde, en Tænker! Der kom en Tid, hvor hans Tanke var henvendt paa at vinde et Navn ved denne ſin Lærdom, og hvor han derfor gav ſig hen til en dyb Undersøgelse om Ligheden og Forskjellen mellem en af Christenoldens Vise og en af vore Dages Fornægtere. Medens han var be-

ſkjæftiget med dette Arbeide, tog Gud ikke hans Lærdom, men hans Sjæls Ro og den kolde, døde Tro, han havde levet i, fra ham. Hertil kom nu en legemlig Svaghed, og da hørte han en Aften, medens vi vandrede ſammen, ikke af mig, et Ord om Guds Naade i Chriſto og om Anſvaret, den Enkelte har, og han var vakt — vakt til Troens Glæde og Bekymring!

En dyb Vækkelſe var foregaaet med ham, ſom tog ſaa godt ſom al Ro og Glæde bort fra ham, — lod ham kun beholde Glæden over Guds Godhed i Naturen, og efterlod i ham en dyb Bekymring for at blive frelſt, — og da han var bleven Præſt, for at føre Andre hen til Bekymringen for deres Sjæls Frelſe. Han havde altid Bished om at høre Chriſtum til, men tillige Bekymringen for at gaae tabt af dette, og han havde en kraftig, faſt lidenſkabelig Charakteer at kæmpe med. Og ſaaledes ſtillede Gud ham hen i det Kald, han her har beklædt. Endnu Et! Som enhver dygtig Charakteer, havde han og en vis Eenſidighed, der gjorde ham det ſaare vanſkeligt, ofte næſten umuligt, at indſee, at Modparten kunde have Ret, ikke paa det Menneſkeliges men paa Kirkens Omraade, og han blev derved ofte bragt til at udtale meget ſtrenge, faſt haarde Ord og Domme; men han kom derved og til at lide mangen haard Dom — ; og Medfart af Verden. Han var ſig bevidſt, ene at kæmpe for Guds Rige,

og naar man da ikke vilde forstaae ham, hvor har han da ikke lidt, denne forunderlig dybe Barnesjæl, saa ukjendt med Verden, saa kjendt i Guds Rige!

Kjære Venner! hvad har han ikke været for Mangfoldige blandt os, der sandelig aldrig ville glemme hans Kjærlighed, aldrig glemme hans Skjæmt og hans Deeltagelse, aldrig glemme hans trofaste Haandtryk; aldrig den Maade, hvorpaa han i Sorgens og Modgangens Timer saa inderligt, saa kjærligt kunde drage os hen til sig, og saa see os saa trøstende ind i Øiet. Og vi, der kom i hans Hjem, og lærte ham der ret at kjende, saae der den Iver og Nidkjærhed, han udviste, for at veilede, optugte sine Børn, den Kjærlighed, hvormed han den svage Mand bar sin Hustru, fredede om hende i hendes Svaghed, hvormed han veiledede, førte hende til Christus, vi ville aldrig glemme den Kjærlighed, hvormed han kunde hengive sig til os, fordybe sig i dem og os, optage dem og os i sit Hjerte. Vi forstaae, og det saare let, at Verden ikke kunde fatte ham, men vi forstaae og, at det, vi have eiet i ham, det han har vakt i os, det er bedre end, hvad Verden har at byde os. Vi forstaae, at denne ubemærkede Personlighed i sig indeholdt et Vink for og til os om Guds Rige her paa Jorden!

Johan Nicolai Lange! Du hører mig ikke, seer ikke min Sjæls Bedrøvelse ved at tage Afsked med

Dig, og dog maa jeg bringe Dig Tak, her idag ved din Baare, fra din Huſtru og dine Børn, ak! hvoraf vel kun den Ene forſtaaer Alt, hvad han har miſtet, de ville mindes Dig, din Kjærlighed og dine Ord i al Evighed, og lidt efter lidt vil Du atter leve op iblandt dem! Johan Nicolai Lange! modtag dine Venners Tak, for Alt, hvad de have eiet i Dig, hvad Du har ſkjænket dem af Troſkab og Kjærlighed, vi ſkulle holde faſt ved det, og aldrig, aldrig glemme Dig! Johan Nicolai Lange! Tak fra din Menighed, der viſtnok først ſeent — længe efter at Din Røſt er forſtummet blandt os, ſkal glemme, at den har havt en Lærer, ſom Nidkjærheden for Guds Huus har fortæret!

Dog Eet endnu! Er der Nogen, der føler ſig krænket af, bærer Vre[illegible] mod min bortgangne Ven, da har jeg fra hans Sotteſeng, en Bøn til dem fra ham, der ſelv har følt Vanſkelighederne ved: — ikke at tilgive, men glemme, — om ei de ville tilgive ham, ſaa ſandt de ſelv haabe Tilgivelſe i og for Jeſu Chriſti Skyld!

Amen!